

KS. JERZY MISIUREK

ŚWIĘTOŚĆ ŻYCIA KAPŁAŃSKIEGO WEDŁUG INSTRUKCJI KAPŁAN PASTERZ I PRZEWODNIK WSPÓLNOTY PARAFIALNEJ

Wydana w początkach sierpnia 2002 r. instrukcja Kongregacji do Spraw Duchowieństwa pt. *Kapłan pasterz i przewodnik wspólnoty parafialnej* zawiera dwie części, z których pierwsza omawia problematykę kapłaństwa wspólnego, a także kapłaństwa wynikającego ze święceń, natomiast druga zajmuje się zagadnieniem parafii i posługą proboszcza. Obie części zamyka „modlitwa proboszcza do Najświętszej Maryi Panny” Instrukcja bazuje w szczególności na dokumentach Soboru Watykańskiego II i na nauczaniu papieża okresu posoborowego. Po ogólnym zarysowaniu problematyki kapłaństwa wspólnego, wiele miejsca instrukcja poświęca zagadnieniu kapłaństwa służebnego i sprawom pastoralnym.

I. SŁUŻEBNY CHARAKTER CHRYSZTUSOWEGO KAPŁAŃSTWA

Konstytucja dogmatyczna o Kościele *Lumen gentium* Soboru Watykańskiego II zwraca uwagę na dwa elementy kapłańskiego posługiwania. Stwierdza najpierw, że Chrystus Pan ustanowił w swoim Kościele różnorakie posługi dla dobra całego Mistycznego Ciała. Wyświęceni kapłani otrzymują świętą władzę w tym celu, aby członkowie Ludu Bożego mogli w sposób dobrowolny, a jednocześnie „według przepisanej porządku” osiągnąć zbawienie¹ Dzięki

Ks. prof. dr hab. JERZY MISIUREK – profesor emerytowany Katedry Historii Duchowości w Instytucie Teologii Duchowości KUL; adres do korespondencji: ul. Bernardyńska 7, 20-109 Lublin.

¹ KK 18.

temu Kościół Chrystusowy jest społecznością hierarchicznie uporządkowaną. W społeczności tej biskupi kierują Kościołami partykularnymi i to nie tylko zachętą lub radą, lecz także „mocą swego autorytetu i władzy świętej, z której jednak korzystają tylko dla zbudowania trzody swojej w prawdzie i świętości”² Innym elementem kapłańskiej posługi jest *munus*, a więc powierzony nam urząd, który jest „prawdziwą służbą, wymownie nazwaną w Piśmie świętym „diakonią”, czyli posługiwaniem *ministerium*³ Sobór naucza, że jedyne kapłaństwo Jezusa Chrystusa jest udziałem ludzi na różny sposób, a więc jako posługiwanie szafarskie, ministerialne oraz w sposób właściwy dla całego Ludu Bożego, czyli kapłaństwo wspólne, nazywane królewskim. Zarówno Sobór, jak też wspomniana instrukcja Kongregacji do Spraw Duchowieństwa uczą, że kapłaństwo wspólne i kapłaństwo hierarchiczne różnią się między sobą i to nie tyle stopniem, co istotą, jednakże nie precyzują dokładnie, na czym polega ta istotna różnica. Stwierdzają jedynie: „Kapłan urzędowy, dzięki władzy świętej, jaką się cieszy, kształci lud kapłański i kieruje nim, sprawuje w zastępstwie Chrystusa *in persona Christi* Ofiarę eucharystyczną i składa ją Bogu w imieniu całego ludu; wierni zaś na mocy swego królewskiego kapłaństwa współdziałają w ofiarowaniu Eucharystii; pełnią też to kapłaństwo przez przyjmowanie sakramentów, modlitwę i dziękczynienie, świadectwo życia świętobliwego, zaparcie się siebie i czynną miłość”⁴

W związku z przesadnym niekiedy pomijaniem roli laikatu i przemilczaniem hierarchicznego kapłaństwa, instrukcja podkreśla, iż przewodnikiem wspólnoty parafialnej jest kapłan-pasterz, będący równocześnie sługą Chrystusa i sługą ludzi. Winien on być sługą na wzór Jezusa Chrystusa, który przyszedł nie po to, aby Mu służyło, lecz aby służyć. Dzięki sakramentowi święceń, wyciskającemu nieutralny charakter sakramentalny, kapłan upodabnia się do Chrystusa, Najwyższego Kapłana, wskutek czego działa mocą Jego świętej władzy, w imieniu i zastępstwie Osoby Wcielonego Słowa. To „powiązanie kapłana z Jezusem Chrystusem tradycja teologiczna określiła jako działanie w imieniu i zastępstwie Chrystusa Głowy”⁵ Teologiczna wizja kapłaństwa jawi się nie w nowych ideach, lecz w nowości Osoby Jezusa Chrystusa, Boga Człowieka. To On, który nawet sam nie należy do siebie,

² KK 27

³ KK 24.

⁴ KK 10. Por. Instrukcja *Kapłan pasterz i przewodnik wspólnoty parafialnej* (dalej cyt. KPP), 6, Watykan 2002 (przekład polski: Wrocław 2002); B. T e s t a, *Sakramenty Kościoła*, tł. L. Balter, Poznań 1998, s. 301.

⁵ KPP 9.

lecz do Ojca, z którym stanowi jedno (por. J 10, 30), jest źródłem naszego kapłaństwa⁶ Posługę tę można przyjąć jedynie przez sakrament, będący z ustanowienia Bożego, posłannictwo bowiem przyjmuje się od posyłającego, a więc od Chrystusa, w Jego sakramencie, mocą którego wybrany człowiek staje się głosem Chrystusa dla świata i Jego narzędziem. Dar ten uczyniony z samego siebie, wyrzeczenie się siebie, a nawet zapomnienie o sobie prowadzi człowieka do pełni ludzkiej dojrzałości, bowiem włącza go w tajemnicę Boga jednego w Trójcy Osób i ożywia w nim ten obraz, według którego zostaliśmy stworzeni „na podobieństwo” Ten bowiem, kto straci samego siebie, ten też odnajdzie się⁷ Tak więc posługa kapłańska wyrasta z owej mocy Jezusa Chrystusa i jest wyrazem Jego obecności na przestrzeni wszystkich czasów.

Instrukcja Kongregacji do Spraw Duchowieństwa stwierdza, iż sakrament święceń jest tajemnicą bezgranicznej miłości Boga do człowieka (por. J 13, 1). W sakramencie tym bowiem wybrani przez Boga ludzie stają się „świadkami i szafarzami Bożego miłosierdzia” a równocześnie sługami Jezusa Chrystusa i założonego przez Niego Kościoła⁸ Realizując zbawcze posłannictwo Wcielonego Słowa, kapłani mają jako zadanie: „szukać ludzi, którzy pragną spotkać Chrystusa”⁹ Takie posłannictwo, jak podkreśla wspomniana instrukcja, przekazał Chrystus w sakramencie święceń. Uzdalnia ono do działania w Jego imieniu, a także do uobecnienia Jego władzy jako Głowy Kościoła. W nawiązaniu do Konstytucji Soboru Watykańskiego II *Lumen gentium*, omawiany dokument zaznacza, że kapłani zostali powołani po to, „aby *in persona Christi* ponawiać gest, jaki Jezus wykonał podczas Ostatniej Wieczerzy, ustanawiając Ofiarę Eucharystyczną, źródło i szczyt całego życia chrześcijańskiego” Dzięki charakterowi sakramentalnemu wyróżniającemu ich od innych wiernych, posługa kapłańska staje się czymś wyjątkowym, niezbędnym i niezastąpionym. Kongregacja dodaje, że w takiej sytuacji trudno byłoby sobie wyobrazić Kościół bez kapłaństwa hierarchicznego; jest ono podstawowym warunkiem życia Chrystusowego Kościoła¹⁰

Nie można jednak pojąć życia duchowego kapłanów bez świadomości tożsamości Jezusa Chrystusa Najwyższego Kapłana i Jego misji, a w następ-

⁶ Por. J. R a t z i n g e r, *O naturze kapłaństwa*, OsRomPol 11(1990), nr 7-8, s. 3-5.

⁷ Tamże, s. 4.

⁸ KPP 1.

⁹ Tamże.

¹⁰ Tamże, nr 2. Por. K K 11; J a n P a w e ł II, *List do kapłanów na Wielki Czwartek 2000 roku*, nr 5.

stwie tego, tożsamości kapłana Chrystusowego i jego misji. Cała bowiem duchowość kapłanów Nowego Przymierza zasadza się na odzwierciedleniu i uobeczeniu duchowości Jezusa Chrystusa, Boga-Człowieka, jedyne go Arcykapłana. Ten „Jednorodzony Syn na łonie Ojca” (J 1, 18) jest Słowem, które „stało się Ciałem” (J 1, 14). On, przychodząc na świat, mówił: „Ofiary ani daru nie chciałeś, aleś mi utworzył ciało, całopalenia i ofiary za grzech nie podobały się Tobie. Wtedy rzekłem: Oto idę [...], abym spełniał wolę Twoją Boże” (Hbr 10, 5-7). Toteż i kapłaństwo nasze jest niczym innym jak uczestnictwem w godności Pośrednika między Bogiem i człowiekiem. Jakkolwiek to uczestnictwo ma swój powszechny wymiar, jak zaznacza wspomniana instrukcja, na mocy chrztu i bierzmowania, jednakże swój szczególny charakter osiąga mocą sakramentu kapłaństwa¹¹. Kapłaństwo wynikające z przyjęcia święceń nie jest jakimś uzupełnieniem jedyne go kapłaństwa Jezusa Chrystusa, ale jest kontynuacją Jego sakramentalne go pośrednictwa. Z tego też względu ma ono charakter służebny, stąd Sobór Watykański II nazywa kapłanów „sługami Chrystusa” i Jego narzędziami¹², chociaż pozostają oni myślącymi i wolnymi osobami. Jan Paweł II podkreśla, że każdy „kapłan jest żywym i przejrzystym obrazem Chrystusa Kapłana”¹³.

W myśl nauczania Kongregacji do Spraw Duchowieństwa, Jezus Chrystus, który powołał kapłanów do swojej świętej służby, pragnie, abyśmy w szczególne go sposób wprowadzali w czyn Jego wezwanie, które niegdyś skierował do św. Piotra: „Duc in altum!” To misyjne wezwanie kieruje uwagę na potrzebę nowej ewangelizacji w trzecim tysiącleciu chrześcijaństwa. Toteż odwołując się do Listu, jaki Jan Paweł II skierował do kapłanów na Wielki Czwartek 2001 roku, instrukcja Kongregacji przypomina: „Chrystus wzywa nas, abyśmy wypłynęli na głębie, polegając na Jego słowie” Dlatego też „nie ustawajmy w dawaniu świadectwa o Ewangelii z entuzjazmem, jaki wzbudza w nas kontemplacja oblicza Chrystusa!”¹⁴ Kapłan, chcąc być wierny zasadzie: *Contemplata aliis tradere*, winien najpierw sam kontemplować oblicze Dobrego Pasterza, co stanie się źródłem owocności jego pracy duszpasterskiej i ewangelizacyjnej. Słusznie tedy dokument Rzymskiej Kongregacji, potwierdzony najwyższym autorytetem Ojca Święte go Jana Pawła II podkreśla, że ewangelizacyjna misja Kościoła domaga się osobistej świętości duszpasterzy

¹¹ KPP 6. Por. W S ł o m k a, *Sakrament kapłaństwa jako podstawa duchowości kapłańskiej*, w: *Teologia duchowości katolickiej*, Lublin 1992, s. 217

¹² DK 3, 12.

¹³ J a n P a w e ł II, *Pastorem dabo vobis* (dalej cyt., PDV), nr 12.

¹⁴ KPP 3. Por. J a n P a w e ł II, *List do kapłanów na Wielki Czwartek 2001 roku*, nr 2.

i wiernych, apostołskiego zapału, poczucia odpowiedzialności za wieczne zbawienie ludzi, które jest uzależnione w dużej mierze od wierności w ukazywaniu Chrystusa słowem i życiem.

Instrukcja, nawiązując do nauczania Jana Pawła II, akcentuje służebny wymiar Chrystusowego kapłaństwa. Każdy kapłan ma obowiązek przyczyniania się do kształtowania wspólnoty Ludu Bożego wszędzie tam, gdzie stawia go Opatrzność. Przykład osobistego świadectwa i postawa pasterskiej troski na wzór Dobrego Pasterza o powierzona Bożą owczarnię wytycza drogę do kapłańskiej świętości, a jednocześnie jest misją „służby chrześcijańskiemu ludowi”¹⁵

W przekonaniu Kongregacji do Spraw Duchowieństwa, każdy kapłan powinien uświadomić sobie zbawcze posłannictwo Najwyższego Kapłana, który przyszedł, „aby świat został przez Niego zbawiony” (J 3, 17). Całe Jego ziemskie życie oparte na pełnym utożsamieniu się ze zbawczą wolą Ojca było nieustannym objawianiem Bożego postanowienia, aby wszyscy ludzie doszli do poznania prawdy i osiągnęli wieczne zbawienie. I właśnie ten historyczny zamysł Jezus Chrystus przekazuje swemu Kościołowi, a w szczególności sposobem wyświęconym kapłanom. Mają oni kontynuować w świecie posłannictwo Zbawiciela. Ich misję zdają się wyrażać Chrystusowe słowa: „Oto powiadam wam: Podnieście oczy i popatrzcie na pola, jak się bielą na żniwo” (J 4, 35). Wyrażają one wspaniały i rozległy „horyzont posłannictwa miłości Wcielnego Słowa”¹⁶

Dokument Kongregacji do Spraw Duchowieństwa uważa, że współczesne czasy, charakteryzujące się zeświecczeniem i pogonią za użyciem, mimo wszystko sprzyjają ukazywaniu zwycięskiej mocy wiary i miłości w Jezusie Chrystusie. Wierni chrześcijanie, żyjący w takich środowiskach, liczą na gorliwość kapłanów i na ich duszpasterską posługę. W kapłanie pragną oni widzieć „człowieka Bożego”, człowieka, który mógłby wraz ze św. Augustynem mówić, że „naszą wiedzą jest Chrystus i naszą mądrością jest również Chrystus” To On „objawia nam prawdy związane z rzeczywistością wieczną”¹⁷ Tenże sam Chrystus uczy kapłanów umiejętnego patrzenia na sprawy ziemskie. Wszystko to wytycza drogi kapłańskiego posługiwania i misji, jaką mają pełnić we współczesnym świecie.

¹⁵ KPP 4. Por. J a n P a w e ł II, *Homilia z okazji jubileuszu prezbiterów* (18 V 2000), nr 5.

¹⁶ KPP 1.

¹⁷ Tamże. Por. św. A u g u s t y n, *De Trinitate*, 13, 19, 24.

II. KAPŁAŃSKA TOŻSAMOŚĆ

Instrukcja Kongregacji do Spraw Duchowieństwa zaleca rozważanie tożsamości kapłańskiej w świetle zbawczej woli Boga. Dokument podkreśla, że na tożsamość kapłańską składa się sakramentalne działanie Ducha Świętego, które w zasadniczej mierze przyczynia się do przedłużania Jego dzieła w Kościele w czasie jego rozwoju w ciągu dziejów. W gruncie rzeczy chodzi tu o tożsamość pneumatologiczną, chrystologiczną i eklezjologiczną. Posługiwanie kapłana zakorzenione jest w szczególny sposób w tych właśnie wymiarach: Duch Święty, Jezus Chrystus, Kościół. Prezbiter, jak często używa tego terminu Sobór Watykański II (zamiast *sacerdos*), jest przede wszystkim sługą Jezusa Chrystusa, a to w tym celu, „aby dzięki Niemu, przez Niego i z Nim być sługą ludzi” Podstawą służby wspólnocie, która wynika z przyjętych święceń, jest jestestwo kapłana „ontologicznie upodobnione do Chrystusa”¹⁸ O całkowitym oddaniu się Chrystusowi i przynależności do Niego świadczy m.in. celibat, do którego kapłan się zobowiązuje, dzięki czemu jest on do dyspozycji wszystkich. Dokument Kongregacji akcentuje bardzo wyraźnie, że celibat kapłański czerpie swoją motywację z oblubieńczego daru, który ukrzyżowany i zmartwychwstały Syn Boży składa z siebie samego odkupionej i odnowionej ludzkości. Samo istnienie, jak i działanie kapłana, a więc jego konsekrowana osoba oraz jego posługiwanie to rzeczywistości nierozłączne teologicznie; mają one na celu wypełnianie posłannictwa Kościoła, a więc prowadzenie wszystkich ludzi do zbawienia¹⁹ Głęboką rację posługi kapłana odkrywamy w misterium Kościoła objawionym jako Mistyczne Ciało Chrystusa i jako Lud Boży pielgrzymujący w ciągu dziejów do „źródeł zbawienia”²⁰ W tym wyraża się sens kapłańskiej posługi.

W nawiązaniu do nauczania Jana Pawła II, instrukcja Kongregacji do Spraw Duchowieństwa przypomina, że kapłaństwo, będące kapłaństwem hierarchicznym i zarazem służebnym, jest szczególnym *ministerium*; jest ono darem dla wspólnoty pochodzącym od Chrystusa, z pełni Jego własnego kapłaństwa. Każdy kapłan pełni tę służbę, poprzez którą Chrystus nieustannie „służy” swemu Ojcu w dziele zbawienia²¹ Dokument Rzymskiej Kongrega-

¹⁸ KPP 5.

¹⁹ Por. PDV 70.

²⁰ KPP 5.

²¹ Por. Jan Paweł II, *List do kapłanów na Wielki Czwartek roku 1979*, nr 4.

cji podkreśla, że kapłan – *alter Christus* jest w Kościele szafarzem najbardziej istotnych czynności zbawczych. Nie jest on źródłem, ale „sługą”, który na mocy namaszczenia Duchem Świętym wstępuje „do sakramentalnego sanktuarium: do Chrystusa ukrzyżowanego i zmartwychwstałego, z którego tryska zbawienie”²²

Instrukcja zawiera wiele myśli odnoszących się do Maryi i Jej roli w życiu duchowym kapłanów. Wskazuje ona, że w Matce Najwyższego Kapłana powinni oni odnajdywać źródło przekonania, że wraz z Nią można stać się „narzędziem zbawczej łączności między Bogiem i ludźmi”, choć w różny sposób: gdy chodzi o Maryję – przez Wcielenie, a w przypadku kapłanów – dzięki wykonywaniu władzy święceń. Odwołując się do nauczania papieża Pawła VI, omawiany dokument zauważa, że więź kapłana z Maryją wynika z uświadomienia sobie „bliskości Maryi jako Tej, z którą Kościół pragnie przeżywać wspólnie tajemnicę Chrystusa”²³

Instrukcja Kongregacji do Spraw Duchowieństwa wzywa kapłanów, aby także w dziedzinie duszpasterskiej byli przewodnikami gotowymi wciąż do służenia innym, a także ludźmi „komunii” W ich działalności ma się wyrazić dążenie do umacniania jedności wiernych z Głową Kościoła i wzajemnie między sobą²⁴

III. WEZWANI DO ŚWIĘTOŚCI

Omawiany dokument uważa, że kapłańska postęga, upodabniając do kapłańskiego sposobu bytowania i działania Chrystusa, wprowadza pewną „nowość” w duchowe życie tego, kto otrzymał ten dar. Duchowe życie kapłana polega na „uczestnictwie w funkcji Chrystusa jako Głowy Kościoła” Rozwija się ono przez pełnienie służby wobec Kościoła. A zatem kapłańska świętość jest osiągnięta „w posłudze i przez posługę”²⁵

Zdaniem Kongregacji do Spraw Duchowieństwa, duże znaczenie dla pogłębienia duchowego życia kapłana, jak i dla owocności jego pasterskiej postęgi ma pogłębianie „świadomości, że jest on szafarzem” Ścisły związek z Jezu-

²² KPP 8. Por. Kongregacja do Spraw Duchowieństwa, *Dyrektorium o posłudze i życiu kapłanów*, nr 7.

²³ KPP 8. Por. P a w e ł VI, Adhortacja *Marialis cultus*, nr 11, 32, 50, 56.

²⁴ KPP 9. Por. PDV 1.

²⁵ KPP 12.

sem Chrystusem wymaga od kapłana „następnego związku” opierającego się na świadomej i wolnej woli czynienia za pośrednictwem „znaku sakramentalnego tego, co pragnie czynić Kościół”²⁶ Świadomość posiadania takiej intencji rzuca wiele światła na duchowość wyświęconego szafarza sakramentów, który winien uznawać siebie za „osobowe narzędzie w służbie Chrystusa i Kościoła” Owa „intencja” czynienia tego, co czyni Kościół, zakładać musi ścisły i konieczny związek z działaniem Chrystusa Głowy Mistycznego Ciała, związek przeżywany w Kościele i przez Kościół, a więc zgodnie z Jego wolą i podporządkowaniem się jego rozporządzeniom. W myśl nauczania Kongregacji działanie służebne kapłana jest narzędziem działania Jezusa Chrystusa i Kościoła jako Jego Ciała. W tym wszystkim zaś chodzi o osobistą postawę woli kapłana uległą wobec woli Chrystusa i Kościoła²⁷

Instrukcja podkreśla, że duchowość kapłańska wymaga ustawicznej troski o przebywanie „w bliskości Pana Jezusa”, a także przyjaźni i osobistego „spotkania”, „współdziałania” w posłannictwie sługi, miłości i powierzenia się Jego Osobie w „osobie” Kościoła jako Ciała i Oblubienicy Chrystusa. Kapłan winien więc kochać Kościół święty, a miłość ta i oddanie się Kościołowi zakłada umiłowanie ponad wszystko Jezusa Chrystusa. Tu omawiany dokument odwołuje się do nauczania Soboru Watykańskiego II, który mówi, że miłość pasterska kapłana ma swe źródło przede wszystkim w Ofierze Eucharystycznej, bowiem „całe życie prezbitera jest w niej zakorzenione tak, iż to, co dokonuje się na ołtarzu ofiarnym, kapłańskie serce stara się odnieść do siebie” Możliwe jest to do osiągnięcia tylko wtedy, gdy kapłani będą „wnikali przez modlitwę coraz głębiej w misterium Chrystusa”²⁸

Szczególne miejsce w duchowości kapłana zajmuje, według instrukcji, Eucharystia. Za soborowym dekretem *Presbyterorum ordinis* (DK) Kongregacja do Spraw Duchowieństwa przypomina, że w Eucharystii zawiera się „całe duchowe dobro Kościoła”, dzięki czemu „jest ona źródłem i szczytem całej ewangelizacji” Z tego względu duże znaczenie należy przywiązywać do codziennego sprawowania Mszy św., przygotowywania się do niej i dziękczynienia oraz nawiedzania w ciągu dnia Jezusa obecnego pod eucharystycznymi postaciami²⁹

²⁶ KPP 13. Por. PDV 25.

²⁷ KPP 13. Por. PDV 25.

²⁸ KPP 12. Por. DK 14.

²⁹ KPP 13. Por. DK 5, 13; KPK, kan. 904 i 909.

Dekret o postudze i życiu kapłańskim Soboru Watykańskiego II przypominał, że kapłani „jako szafarze rzeczy świętych, zwłaszcza w Ofierze Mszy Świętej zastępują w specjalny sposób osobę Chrystusa, który dał samego siebie jako żertwę ofiarną dla uświęcenia ludzi; dlatego zachęca się ich, by naśladowali to, co sprawują”³⁰ Ta wielka godność stanowi także wezwanie do ustawicznej służby ze strony kapłanów zarówno Chrystusowi, jak i Ludowi Bożemu. Tenże dekret podkreśla, że kapłani nie mogliby być „sługami Chrystusa, gdyby nie byli świadkami i szafarzami innego życia niż ziemskie”³¹ Służąc zaś całkowicie i bez reszty Chrystusowi, nie mogą upodabniać się do tego świata. Sakrament święceń zobowiązuje kapłanów, aby upodabniali się „do Chrystusa Kapłana jako służy Głowy, by tworzyć i budować całe Jego Ciało, którym jest Kościół”³² A zatem kapłan, zjednoczony głęboko z Chrystusem, a przez Chrystusa z Ojcem, staje się uzdolniony do jednoczenia ludzi mocą Ducha Świętego, do budowania wspólnoty i komunii pomiędzy nimi, jak i między nimi a Bogiem. Właśnie Eucharystia jest najświętszym sakramentem tego zjednoczenia.

Z kolei *Dyrektorium o postudze i życiu kapłanów*, wydane przez Kongregację do Spraw Duchowieństwa, przypomina, że choć „służba Słowa jest podstawowym elementem posługi kapłańskiej, to jej sercem i żywym ośrodkiem jest niewątpliwie Eucharystia, będąca przede wszystkim obecnością w czasie jedynej i wiecznej ofiary Chrystusa” (nr 48). Jednocześnie też, odwołując się do Konstytucji o Liturgii Soboru Watykańskiego II, *Dyrektorium* zwraca uwagę na potrzeby dojrzałej pobożności eucharystycznej kapłanów, wyrażającej się m.in. w trosce o czystość miejsca, gdzie sprawowana jest Eucharystia, a także o architekturę ołtarza i tabernakulum, szlachetność naczyń liturgicznych, szat, śpiewu i muzyki kościelnej oraz świętego milczenia, co powinno sprzyjać lepszemu uczestnictwu w Ofierze Eucharystycznej (por. nr 49). Kongregacja do Spraw Duchowieństwa zachęca kapłanów do częstej adoracji Najświętszego Sakramentu, aby dzięki temu mieć ustawiczny kontakt duchowy i osobisty z Jezusem Eucharystycznym³³

Źródłem świętości kapłańskiej, oprócz Eucharystii, jest także codzienna Liturgia Godzin, którą instrukcja uznaje za dobrowolnie przyjęty i poważny obowiązek. To dzięki uobecnianiu Ofiary Jezusa Chrystusa oraz sprawowaniu

³⁰ DK 13.

³¹ DK 3.

³² DK 12.

³³ KPP 14. Por. Kongregacja do Spraw Duchowieństwa, *Dyrektorium o postudze i życiu kapłanów*, nr 50.

wraz z całym Kościołem Liturgii Godzin umacnia się w sercach kapłańskich miłość ku Boskiemu Mistrzowi; ta miłość staje się coraz bardziej dostrzegalna przez wiernych. Rzymska Kongregacja do Spraw Duchowieństwa podkreśla, że przywilejem życia kapłańskiego jest „przemawianie do Boga w imieniu wszystkich”, dzięki czemu kapłan może być nazywany jakby „ustami całego Kościoła” Natomiast poprzez modlitwę liturgiczną dopełnia się braki ze strony tych, którzy się nie modlą i w sposób skuteczny przyczynia się do dzieła zbawiania świata³⁴

Kongregacja do Spraw Duchowieństwa zaznacza, że w misterium Chrystusa pomaga kapłanom wnikać Maryja, zjednoczona jak nikt inny z Odkupicielem. Tu instrukcja nawiązuje do słów Jana Pawła II, który zauważa, że gdy „sprawujemy Mszę świętą staje pośród nas obecna Matka Syna Bożego, która nas wprowadza w misterium Jego odkupieńczej Ofiary. W ten sposób staje się Ona pośredniczką łask spływających z tej Ofiary na Kościół i na wszystkich wiernych”³⁵ Ten wątek maryjny instrukcja kontynuuje poprzez przytoczenie wypowiedzi papieskiej z katechezy środowowej z 30 czerwca 1993 roku. Akcentował wówczas Papież, że Maryja stała się „pierwszą i najdoskonalszą duchową uczestniczką” ofiary Jezusa Chrystusa jako „Kapłana i Hostii”³⁶

IV FORMOWANI PRZEZ KOŚCIÓŁ

Przypominając służebny charakter Chrystusowego kapłaństwa, instrukcja Kongregacji do Spraw Duchowieństwa zwraca uwagę na potrzebę ustawicznej świadomości działania w jedność z całym Mistycznym Ciałem Chrystusa. Wiadomo bowiem, że dla zapewnienia odpowiedniego porządku, a także realizacji postannictwa Kościoła niezbędne są pewne reguły i zasady postępowania, których przestrzeganie daje oczekiwany ład. Kapłan zatem winien przewycięzać wszelkie opory i uprzedzenia do kościelnej dyscypliny oraz pokonywać lęki i kompleksy. W myśl założeń instrukcji, wszędzie tam, gdzie

³⁴ KPP 14. Por. św. Bernardyn ze Sieny, *Sermo XX*, w: *Opera omnia*, Venetii 1591, s. 132.

³⁵ KPP 13. Por. Jan Paweł II, *Wszystkich zawierzam Pani Jasnogórskiej*, OsRomPol 22(2001), nr 10, s. 43.

³⁶ Jan Paweł II, *Nabożeństwo do Matki Bożej w życiu presbitera*, w: *tenże*, *Wierzę w Kościół jeden, święty, powszechny i apostołski*, Watykan 1996, s. 306.

przestrzegane są zasady i normy stanowiące oparcie dla kościelnej dyscypliny, można uniknąć napięć, które by udaremniały duszpasterski wysiłek, jakiego oczekuje Kościół celem wypełnienia zleconej mu przez Chrystusa misji³⁷ Za konstytucją apostolską Jana Pawła II *Sacrae disciplinae leges*, Kongregacja do Spraw Duchowieństwa przypomina, że Kościół „potrzebuje zasad, aby jego hierarchiczna i organiczna struktura była widoczna i aby mógł pełnić funkcje powierzone mu z Bożego rozporządzenia, zwłaszcza związane ze świętą władzą i udzielaniem sakramentów”³⁸ Ustawiczna pamięć kapłana o tym, że jest sługą Chrystusa i Jego Kościoła, zakłada również obowiązek wiernego wypełniania wszystkich norm prawno-kościelnych, gdyż ich celem jest troska o wzrost doskonałości życia chrześcijańskiego; wzrost ten dokonuje się przez wierne wypełnianie zbawczej misji podejmowanej zawsze ochotnym sercem i dobrą wolą³⁹

Postulowanie „prawom i liturgicznym rozporządzeniom Kościoła”, a więc miłość i wierność wobec norm, które kształtują ducha czynności kultu religijnego według woli Boskiego Arcykapłana i Jego Mistycznego Ciała, ma – według instrukcji – znaczenie szczególne. Za konstytucją *Sacrosanctum Concilium* Soboru Watykańskiego II liturgia ujmowana jest przez dokument Kongregacji „jako wypełnienie kapłańskiej funkcji Jezusa Chrystusa”, a przy tym „czynność święta” i „szczyt, do którego zmierza działalność Kościoła i zarazem źródło, z którego wypływa cała jego moc”⁴⁰ Kapłan sprawujący czynności liturgiczne powinien mieć głęboką świadomość swojej posługi i działania zgodnego z przyjętymi wobec Boga zobowiązaniami. Dla podkreślenia wagi tego przepisu Kongregacja do Spraw Duchowieństwa odwołuje się do wspomnianej konstytucji mówiącej, że „prawo kierowania sprawami liturgii należy wyłącznie do władzy Kościoła. Przysługuje ono Stolicy Apostolskiej oraz, zgodnie z prawem, biskupowi” Instrukcja za Konstytucją o Liturgii dodaje, iż „nikomu innemu, choćby nawet był kapłanem, nie wolno na własną rękę niczego dodawać, ujmować ani zmieniać w liturgii”⁴¹ Za sprzeczne z istotą Najświętszej Eucharystii jako Ofiary Chrystusa uznaje wspomniana instrukcja, odwołując się do Kodeksu Prawa Kanonicznego, wszelką „dowolność, wyrażenia o wydzwiku subiektywnym, improwizacje, nieposłuszeństwo

³⁷ KPP 15.

³⁸ Tamże. Por. J a n P a w e ł II, *Sacrae disciplinae leges*. „Acta Apostolicae Sedis” 75, II (1983), s. XIII.

³⁹ KPP 15.

⁴⁰ KPP 15. Por. KL 7, 10.

⁴¹ KPP 15. Por. KL 22.

w celebracji eucharystycznej” Przestrogi te odnoszą się również do zasad przy sprawowaniu innych sakramentów, a zwłaszcza sakramentu pokuty. W sakramencie tym bowiem otrzymujemy przebaczenie grzechów i pojednanie z Kościołem⁴² Kapłan duszpasterz z wielką troską winien zwracać uwagę na świadomy i autentyczny udział wiernych świeckich w liturgii, o co Kościół tak bardzo zabiega⁴³ W liturgii bowiem są pewne funkcje przewidziane do wykonania przez wiernych świeckich, zaś inne zastrzeżone są wyłącznie dla kapłanów mających sakrament święceń. Instrukcja Kongregacji do Spraw Duchowieństwa przestrzega przed wprowadzaniem w tej dziedzinie zamętu i wzywa do respektowania funkcji wypełnianych w posłannictwie Kościoła przez różne stany⁴⁴ Wszystko to ma przyczyniać się do głębszego przeżywania naszego związku z Chrystusem i odkrywania Jego obecności w czynnościach liturgicznych.

Widzimy zatem, że dokumenty Kościoła ostatnich lat łączą bardzo ściśle kapłańską służbę Chrystusowi ze służbą dla całej wspólnoty Ludu Bożego. Kapłan zostaje bowiem posłany do pracy w Winnicy Pańskiej (por. Mt 20, 1-16). Skoro jednak Winnica ta jest równocześnie „Owczarnią”, należy mieć na względzie szczególne podobieństwo do Chrystusa – Dobrego Pasterza, który „daje życie swoje za owce” (J 10, 11). Chodzi więc o to, by kapłan kontemplował oblicze Dobrego Pasterza i ustawicznie dążył do odwzorowania na sobie Jego stylu życia. Słowa Chrystusa o gotowości ze strony Pasterza oddania swego życia za owce nawiązują bezsprzecznie do ofiary Krzyża, gdzie dokonał On dzieła zbawienia człowieka. W każdym bądź razie, przypowieść Chrystusa o Dobrym Pasterzu przypomina nam prawdę, że szczególną racją bytu kapłańskiego jest troska o zbawienie bliźnich; owa *pastoralis sollicitudo* nadaje sens kapłańskiej posłudze i wysiłkom w osiągnięciu świętości⁴⁵ Dlatego też głębokiego sensu nabierają słowa Boskiego Arcykapłana, który mówił: „Kto chce zachować swoje życie, straci je; a kto straci swe życie z powodu Mnie i Ewangelii, zachowa je” (Mk 8, 35).

Miłość na wzór Dobrego Pasterza stanowi istotny element kapłańskiej duchowości. Nic dziwnego, że św. Tomasz z Akwinu, nawiązując do ewangelicznej perykopy, pisał: „Obowiązkiem pasterza jest miłość. Toteż Chrystus powiada: «Dobry pasterz daje życie swoje za owce». Należy bowiem wie-

⁴² KPP 15. Por. KPK, kan. 959.

⁴³ KPP 15. Por. KL 23.

⁴⁴ KPP 15.

⁴⁵ Por. J. M i s i u r e k, *Nauka Soboru Watykańskiego II o prezbiteracie*, w: *Kapłan pośród ludu kapłańskiego* (Homo meditans, t. 14), Lublin 1993, s. 80.

dzieć, że istnieje różnica pomiędzy dobrym a złym pasterzem. Pasterz dobry troszczy się o dobro owczarni, zły natomiast zabiega o swe własne dobro. Gdy chodzi o zwyczajnych pasterzy, nie wymaga się od dobrego pasterza, aby dla dobra owczarni wydawał się na śmierć. Ponieważ jednak dobro duchowe owczarni stoi wyżej niż życie pasterza, dlatego kiedy niebezpieczeństwo zagraża zbawieniu trzody, każdy duchowy pasterz powinien umieć przyjąć śmierć dla dobra owczarni”⁴⁶ Także *Dekret o postudze i życiu kapłanów* Soboru Watykańskiego II podkreśla, że kapłani „zastępując Dobrego Pasterza, w samym wykonywaniu pasterskiej miłości znajdują więź doskonałości kapłańskiej, zespalającą w jedno ich życie i działanie”⁴⁷ Można więc mówić, że kapłan w momencie święceń jako sługa i apostoł Jezusa Chrystusa Dobrego Pasterza, w głoszeniu Ewangelii i w darze życia Bożego, przekazywanego innym, sam zostaje wewnętrznie uświęcony. A to uświęcenie jest drogo-cennym darem, który należy ożywiać i udoskonalać. Wraz z wewnętrznym uświęceniem, kapłan otrzymuje ducha mocy, miłości i mądrości, by stawać się zdolnym do dawania świadectwa Ewangelii i być gotowym do znoszenia cierpień dla Chrystusa. A zatem możliwe do realizacji staje się wezwanie Jana Pawła II wyrażone na progu nowego tysiąclecia, które przypomina instrukcja Kongregacji do Spraw Duchowieństwa: „Duc in altum!”

BIBLIOGRAFIA

- B a l t e r L., Duchowość kapłańska we współczesnej kulturze, „Ateneum Kapłańskie” 86(1976), s. 216-230.
- D u d e k W Wewnętrzne życie kapłana – istotnym ogniwem w odnowie soborowej, „Ateneum Kapłańskie” 86(1976), s. 180-188.
- J a n P a w e ł II, Dar i tajemnica, Kraków: Wyd. Św. Stanisława BM 1996.
- J a n P a w e ł II, List do kapłanów na Wielki Czwartek 2000 roku, Watykan 2000.
- M a j d a ń s k i K., Duchowość kapłańska a znaki czasu, „Ateneum Kapłańskie” 86(1976), s. 166-179.
- M a j k a J., Duchowe oblicze współczesnego polskiego kapłana, „Ateneum Kapłańskie” 86(1976), s. 231-257.
- M i s i u r e k J., Nauka Soboru Watykańskiego II o prezbiteracie, w: Kapłan pośród ludu kapłańskiego (Homo meditans, t. 14), Lublin: TN KUL 1993, s. 75-86.

⁴⁶ Cyt. za: *Liturgia Godzin. Codzienna modlitwa Ludu Bożego*, t. IV, Poznań 1988, s. 117.

⁴⁷ DK 14.

- Misiurek J., Jana Pawła II model kapłaństwa na dzisiaj, „Homo Dei” 75(2005), z. 3, s. 49-58.
- Popławski J., Kapłan a znaki czasu – historyczny wymiar posługi kapłana, „Dobry Pasterz” 2001, z. 26, s. 94-107.
- Ratzinger J., O naturze kapłaństwa, OsRomPol 11(1990), nr 7-8, s. 3-5.
- Słomka W., Sakrament kapłaństwa jako podstawa duchowości kapłańskiej, w: Teologia duchowości katolickiej, Lublin: RW KUL 1993, s. 212-229.
- Słomka W., Duchowość kapłańska, Lublin: Wyd. Polihymnia 1996.
- Socha P., Kapłan – znakiem, któremu sprzeciwić się będą w dobie zaprogramowanej laicyzacji, w: Kościół – na upadek i na powstanie wielu (Homo meditans, t. 17), Lublin: TN KUL 1996, s. 45-54.
- Testa B., Sakramenty Kościoła, tł. L. Balter, Poznań: Wyd. Pallottinum 1998.

HEILIGKEIT DES PRIESTERLEBENS NACH INSTRUKTION:
 DER PRIESTER, HIRTE UND LEITER DER PFARRGEMEINDE

Z u s a m m e n f a s s u n g

Instruktion der Kongregation für den Klerus bewegt sich auf den Spuren der Dokumente des Zweiten Vatikanischen Konzil und der Lehre der Päpsten nach dem Konzil. Insbesondere spricht sie über das Thema: Priester als Diener und Hirte der Gemeinde. Der Priester als „alter Christus” ist in der Kirche der Spender der wesentlichen Heilstaten. Instruktion fordert von den Priestern die Bereitschaft des Dienstens für die Anderen und betont, dass die Heiligkeit des Priesters „im Dienst und durch Dienst” zu erreichen ist. Um diese Aufgaben erfüllen zu können, sollte man immer „in der Nähe Christi” sein und das Leben in der Freundschaft mit Christus durch die Kirche- Braut Christi pflegen. Die Quelle der Heiligkeit des Priesters ist die Eucharistie und das Stundengebet. Dank der persönlichen Heiligkeit des Priesters ist möglich die Worte, die Christus an Petrus richtete: „Duc in altum” in der Tat umzusetzen.

Zusammengefasst von Jerzy Misiurek

Słowa kluczowe: duchowość, świętość, kapłan, formacja kapłańska, tożsamość kapłańska, posługa kapłańska.

Key words: spirituality, holiness, priest, priestly formation, priestly identity, priestly ministry.

Schlüsselwörter: Spiritualität, Heiligkeit, Priester, Ausbildung des Priesters, Identität des Priesters, Priestertum des Dienstes.